

Noorderlucht

Peter Storm

www.gopher.nl

Hoofdstuk 1

Den Haag

De herfstregen striemt over het verlaten Haagse Voorhout. Diep in zijn jas gedoken steekt Anton Daalder, Toon voor wie hem kent, gehaast het plein over. Hij is op weg naar zijn werk. Zijn donkerrode haar, dat nu zwart lijkt, plakt langs zijn serieuze bleke gezicht. Omhoogkijkend naar de kale silhouetten van de bomen, die glanzen van de regen, constateert hij: rotweer voor longlijders. En hij kan het weten, want bij dergelijk weer speelt zijn oude astma, die hij dacht overgroeid te hebben, soms weer op. In gedachten verzonken merkt hij de fietser niet op, die hem schuin van achteren aanrijdt. Hij dreigt languit in een plas te vallen, maar met één hand steunend op de grond weet hij dat nog net te voorkomen. De doorrijdende fietser voegt hem toe: ‘Hé, oen ken je niet uitkijke!’

‘Toon zal je bedoelen, mijn naam is Toon’, zegt hij in zichzelf. Hij staat op, veegt zijn stalen studentenbrilletje schoon en vervolgt zijn weg.

In het chique Haagse etablissement, tearoom annex restaurant, waar hij werkt, is het warm en gezellig. De gerant, een dandy met streepsnorretje, merkt op dat hij te laat is, de modderspatten van zijn gezicht moet halen en direct aan het werk moet gaan. Toon wil hem uitleggen hoe het zit, maar hij luistert al niet meer. Hij is, zoals gewoonlijk, alweer druk bezig met de charmante serveersters die zich rond de centrale kassa verdringen.

In de kleedkamer voor het personeel hangt Toon zijn jas in een kast, doet zijn rubberen sloof voor en haast zich naar de afwaskeuken. Gerrit, een van de twee oudere collega’s waar hij wekelijks wisselende vroege of late diensten mee draait, is al

begonnen aan de grote stapel vuil servies. In de kleine werkruimte, waarin een dampende afwasmachine domineert, gaan beiden zwigend en geroutineerd aan de slag. Toon voelt zich prettig in de beperkte ruimte met zijn simpele, omlijnende werkopdracht. Het stelt hem in staat om in zijn eigen gedachtenwereld te blijven en zich af te sluiten van alle drukte om hem heen: het lawaai uit de keuken, het geschreeuw van de koks, de door elkaar geroepen bestellingen en het gekrakeel van de serversters rondom de voortdurend aandacht vragende chef. Hij registreert het als een buitenstaander, die er niets mee te maken heeft.

Gerrit uit de schildersbuurt, gewoonlijk een joviale prater, is opvallend stil. Op een rustig moment, als de lunchafwas is verwerkt, vraagt Toon of er wat is.

‘Ach, niet echt’, reageert hij. Dan, na een pauze, vervolgt hij: ‘Ik moet een poosje zitten. Morgen moet ik me melden.’

‘Rot voor je. Zie je er erg tegenop?’

‘Gaat wel. Ik heb het eerder meegemaakt. Om tien uur moet ik er zijn. Daarvóór ga ik eerst naar de kroeg, neem een paar stevige borrels en dan laat ik alles verder gewoon over me heen komen.’

Toon vraagt niet verder, en ze gaan weer aan het werk.

Laat in de avond zit het werk erop. Moe en vuil zit hij in de laatste bus, op weg naar huis, het huis van zijn ouders in een Haagse volkswijk. Na zijn omzwervingen langs goedkope huurkamers in diverse steden, afgebroken scholen en mislukte pogingen om werk te vinden, is hij noodgedwongen teruggekeerd naar het ouderlijk huis.

Iedereen blijkt al naar bed te zijn, en dat komt goed uit. Want bij gebrek aan een slaapplek slaapt hij op een stretcher in de huiskamer, die pas uitgezet kan worden tussen de meubels als iedereen weg is. Na het nuttigen van een boterham en een

glas melk, die zijn moeder heeft klaargezet, gaat hij naar bed. Zodra hij ligt gaat het grote licht weer aan en stapt zijn vader, doordeweeks begrafenisondernemer en verzekeringsagent en 's zondags ouderling der Nederlands Hervormde kerk, gehaast naar zijn bureau, terwijl hij mompelt: 'Even, even.' Hij pakt een paar papieren, vraagt: 'Lig je lekker jongen?', en is alweer weg voor Toon iets heeft kunnen antwoorden.

Het is geen onaardige man, denkt hij. Hij heeft een warm hart en is vol goede bedoelingen, die helaas op het gezin een verlamdende uitwerking hebben. Zijn sterk wisselende stemmingen, zijn gejaagde manier van doen en zijn dominante persoonlijkheid leggen een zware druk op de huisgenoten. Zodra hij thuiskomt vallen de gesprekken stil, alsof hij alle energie uit het huis naar zich toe zuigt. Het is zijn grote droom om eens een eigen zaak op te zetten, waarbij de huiskamer waar Toon nu ligt als rouwkamer zal worden ingericht. Tegen die tijd hoopt hij hier weg te zijn.

De chef draagt Toon op om de personeelskamer en het toilet schoon te maken. Met een emmer water en een dweil gaat hij direct naar boven. Hij doet alle werk met plezier. Volgens Karmayoga is alle werk immers goed als het met de juiste intentie wordt gedaan. 'Bijdragen aan de wereld, die zonder jou niet klaar komt.'

Vandaag wil het werk echter niet vlotten. Hij heeft een van zijn astmadagen. Nu en dan rust hij piepend uit, leunend op zijn bezem. Als een serveerster, een sympathieke Drentse, de enige van de serveersters die niet zwaar is opgemaakt, boven komt en hem ziet, vraagt ze of hij ziek is en adviseert hem even te gaan zitten.

Na haar verzekerd te hebben dat het wel meevalt, gaat hij verder met zijn werk. Geen gezeur, denkt hij, doen wat je moet

doen. Zo eenvoudig is het.

Op dergelijke dagen voelt hij zich het prettigst op zijn vaste plek achter de afwasmachine. Soms echter wordt hij weggeroepen naar de keuken, waar hij niet graag komt. Hij houdt niet van de koks met hun grote mond, die hem kleinerend bejegenen en hem vaak in de maling nemen. Als hij achter het fornuis wordt geroepen om een vuile pan weg te halen, merken ze op dat iedere buitenstaander die achter hun fornuis komt verplicht is een rondje te geven. Hij zegt niets, doet zijn werk en gaat daarna vlug terug naar zijn eigen stek.

Vanuit zijn levensbeschouwing benadert hij iedereen als een vriend. Zodra blijkt dat anderen dat niet waard zijn of er om welke reden dan ook geen prijs op stellen, schraapt hij hen emotioneel uit zijn belevingswereld. Bij de meeste koks is dat het geval.

Die avond is het heerlijk rustig in huis. Zijn vader, die naast het werk bij zijn baas ook verzekeringsagent is, fietst 's avonds zijn wijk. Zijn één jaar jongere broer Robert is, als zo vaak, met vrienden op stap. 'Achter de wijven aan', zoals hij zijn activiteiten zelf kernachtig samenvat.

Zijn moeder strijkt de vele hemden van de drie mannen in huis. De lampen zijn aan en er hangt een vredige sfeer in het anders zo chaotische huis. Een perfecte avond voor Toon om zich in alle rust te verdiepen in zijn favoriete lectuur over oosterse religies en levenswijzen.

Na verloop van tijd heeft hij daaruit een levenshouding gedistilleerd waarmee zijn marginale leven, dat slechts bestaat uit werken, wonen bij zijn ouders, hoewel hij al 26 jaar oud is, eten en slapen, ondanks alles zeer leefbaar is.

De kern van zijn spirituele lectuur is dat alles in wezen liefde is. Ook hij maakt daar dus deel van uit. Alleen op die golf-
lengte is er echt leven, zijn er echte ontmoetingen mogelijk.

Mensen die zich daar enigszins bewust van zijn zullen normaal met hem omgaan, en hij met hen. Anderen die hem niet zien of willen kennen, bijvoorbeeld omdat hij ergens aan de onderste sport van de maatschappelijke ladder bungelt, hoeft hij ook niet te leren kennen. Zulke mensen negeert hij.

Sinds kort heeft hij een nieuw boek over Zen, een boeddhistische richting die hem sterk aanspreekt, omdat de Zenbenadering van het leven het meest aansluit bij zijn huidige kijk op het leven. Het boek bevat verhaaltjes van oude Zenmeesters. Een van die verhalen raakt hem vol, als een klap tussen de ogen. De alom gerespecteerde Zenmeester Hakuin woont onopvallend in een dorpje, waar een meisje zwanger blijkt. Tot woede van haar ouders weigert ze te zeggen wie de vader is. Ten einde raad zegt ze maar dat Hakuin de vader is. Verontwaardigd zoekt de familie hem op. Zijn enige reactie is: 'Wel, wel.'

Vervolgens zorgt hij jarenlang goed voor het kind, totdat het meisje het niet langer kan aanzien en haar vader vertelt dat de eigenlijke vader een jongen op de markt is. Gezamenlijk bezoeken ze Hakuin om het kind weg te halen en hem hun verontschuldigheden aan te bieden, waarop de oude meester slechts zegt: 'Wel, wel.'

Toon legt het boek even opzij om dit te verwerken. Prachtig vind hij deze houding, geen persoonlijke oordelen, geen leuk of niet leuk, of een gekwetst ego, maar doen wat je moet doen. Toeschouwer zijn, dat is het. Hoewel hij zich al voorzichtig beweegt op die weg, moet hij zich daar verder in bekwamen, zo neemt hij zich voor. Monnik Hakuin is voortaan zijn grote voorbeeld. 'In de wereld zijn, maar niet van de wereld' las hij ergens. Ja, dat is het.

Toon vindt het prettig als het druk is in het restaurant. Alle aandacht is dan rustig bij het werk en de tijd gaat vlug.

Geroutineerd veegt hij met zijn hand de smurrie van de eet-schalen in de tronk, die op vaste dagen wordt opgehaald door een varkenshouder. En eenmaal vetgemest komen de varkens weer terug als karbonades. Het lijkt hem een schoolvoorbeeld van recycling.

Hij herinnert zich zijn eerste dagen in de afwas. Toen schoof hij nog met een lepel voorzichtig, om niet vies te worden, de etensresten in de ton. Nu zit de vette troep overal, aan zijn handen, aan zijn schort, aan zijn kleren die een beetje zurig ruiken, en soms zelfs in zijn haar. Inmiddels maakt hem dat niet meer uit, het hoort erbij.

Het dagelijkse werk wordt geregeld onderbroken door extra klusjes. Een daarvan is het schoonschuren van de grote kookpannen onder een hete kraan. Het is de minst prettige vorm van afwassen. Misschien heeft het daarom een mooie naam: casseroelier. Grappig, dat de rotste werkjes de mooiste namen hebben, denkt hij.

En hij denkt terug aan die keer dat hij eens in de Rotterdamse haven met een samengeraapt zootje een hele avond en nacht opgevouwen in de dubbele wand van een zeeschip met een klein krabbertje de aangekoekte olie moest wegkrabben. De dagen daarna kon hij nauwelijks lopen, terwijl de olie in zijn huid er pas na een week uit ging. Classificeren heette dat.

Naast de tronk staat een apart vat waarin alles wordt gedeponeerd wat niet eetbaar is: de inhoud van de asbakken, achtergelaten tijdschriften, servetten en dergelijke. Op een dag ziet hij tussen het papieren afval een eenvoudig zwart-wit foldertje, dat waarschijnlijk door een van de dames van de tearoom is achtergelaten. Het valt hem op door de vreemde naam boven de foto van een enorm berghotel: Högfällshotellet Sälen. Het weidse winterlandschap rondom het hotel straalt een grote verlatenheid uit, die hem zeer aantrekkelijk voorkomt. Hij bedenkt hoe

heerlijk het moet zijn om deel te hebben aan de door de foto gesuggereerde gezonde frisse lucht en de intense stilte van de bergen. Als hij daar eens zou kunnen werken... En waarom zou dat niet mogelijk zijn, vraagt hij zich af. Daar hebben ze immers ook afwassers nodig.

Die avond schrijft hij, met behulp van een woordenboek, een keurige sollicitatiebrief in het Engels.

Ongemerkt gaan de dagen voorbij volgens een vast patroon, een week vroege dienst, daarna een week late. Die regelmaat bevalt hem wel, het geeft een zekere structuur aan zijn leven, dat voornamelijk bestaat uit werken, slapen, eten, en in zijn vrije tijd wat lezen of rondlopen.

De enige contacten die hij onderhoudt zijn die met zijn huisgenoten, zijn ouders en zijn broer Robert. Dat wil zeggen dat hij informatie met hen uitwisselt, van een echt gesprek is in de regel geen sprake. Wat hem bezighoudt, daar kan hij met hen niet over praten, terwijl hij evenmin interesse kan opbrengen voor hun gesprekken die voornamelijk over dagelijkse dingen en het werk gaan. Bovendien trekt hij zich vaak terug als hij het benauwd heeft, en laat iedereen hem met rust. Het is een wonderlijk gezin, waar hij niet echt deel van uitmaakt. Het meest praat hij nog met zijn broer Robert, hoewel er geen groter contrast denkbaar is dan tussen hen. Hij is een gezonde knappe vent, waar de meisjes al jong voor in de rij stonden. Hij werkt samen met zijn vader, wat nogal eens aanleiding voor ruzie geeft. Zijn playboyachtige levensstijl strookt niet met de leef- en werkopvattingen van de perfectionistische vader, die beziel is van zijn werk als begrafenisondernemer.

Wanneer Robert in zijn rode sportwagen aan komt scheuren voor het kerkhof, om vlug even een 'draagje' te doen, kan een stevig meningsverschil na thuiskomst niet uitblijven.

Hoewel zijn broer zorgeloos en zelfverzekerd overkomt, lijdt